

1ste Zondag na Epifanie, 8 januari 2023

Vertaling van Matteüs 3,1-17

- 1 In die dagen verschijnt¹ Johannes de Doper
die in de woestijn van Judea verkondigt
- 2 [en] zegt:
‘Kom tot [ander] inzicht,
want het koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.’
- 3 Want deze is het van wie door de profeet Jesaja gesproken werd, die zegt:
‘Een stem van iemand die in de woestijn roept:
“Bereidt de weg van de HEER,
maakt zijn paden gelijk.”
- 4 Hij, Johannes, had kleren (gemaakt) van kameelharen
en een leren gordel om zijn lendenen.
Zijn voedsel was [bestond uit]: sprinkhanen en wilde honing.
- 5 *Toen* trok Jeruzalem en geheel Judea en geheel de omgeving rond de Jordaan tot hem uit.
6 Ze werden in de rivier de Jordaan door hem ondergedompeld,
onder belijdenis van hun zonden.
- 8 Toen hij dan velen van de farizeeën en sadduceeën op de doop zag komen,
zei hij hun:
‘Adderenverweksel²,
wie heeft jullie aanwijzing gegeven om voor de op handen zijnde toorn te vluchten?
9 Brengt dan vrucht voort,
het tot [ander] inzicht komen waardig.
En bedenk niet om in julliezelf te zeggen:
“Wij hebben Abraham tot vader,”
want ik zeg jullie
dat God in staat is uit deze stenen kinderen te verwekken voor Abraham.
- 10 Reeds ligt de bijl aan de wortel van de bomen;
elke boom dan die geen goede vrucht voortbrengt,
wordt omgehakt en in het vuur geworpen.
- 11 Ik dompel³ jullie onder in water om tot (ander) inzicht te komen,
maar hij die na mij komt, is sterker dan ik,
van wie ik niet geschikt ben om de sandalen te dragen.
Hij zal jullie onderdompelen in heilige geest en vuur,
12 wiens wan in zijn hand is.
Hij zal zijn dorsvloer geheel reinigen
en zijn graan in de schuur bijeenbrengen.
Het kaf evenwel zal hij verbranden met onuitblusbaar vuur.’
- 13 *Alsdan* verschijnt¹ Jezus uit Galilea bij de Jordaan,
tot Johannes om door hem ondergedompeld te worden.
- 14 Maar hij trachtte dat geheel en al te voorkomen, zeggend:
‘Ik heb nodig om door u ondergedompeld te worden.
En u komt tot mij?’
- 15 Jezus zei hem evenwel ten antwoord:
‘Laat onmiddellijk los,
want zo past het ons alle gerechtigheid te vervullen.’
- Toen* liet hij hem los.
- 16 Toen hij dan ondergedompeld was, steeg Jezus gelijk op uit het water,
en zie, de hemelen werden [voor hem] geopend

- en hij zag Gods geest
neerdalen als een duif en op hem komen.
- 17 En zie, een stem uit de hemelen, die zegt:
'Deze is mijn geliefde zoon,
in wie ik welbehagen heb.'

Noten

- 1 Het verbum παραγίνεται — historisch presens — komt in Matteüs 3 twee keer voor': v. 1 (Johannes de Doper) en v. 13 (Jezus). Wordt vaak vertaald met 'treedt op' (zie NBG51). BDAG heeft 'to appear'/'make a public appearance'. Dat ('verschijnen') lijkt me voor deze 1ste Epifaniezondag een mooie vertaling. Let op, we hebben met twee verschijningen van doen: eerst van Johannes de Doper (v. 1) en daarna van Jezus (v. 13).
- 2 Γεννήματα ἐχιδνῶν wordt meestal vertaald met 'adderengebroid'. Verderop (v. 9) komt het werkwoord 'verwekken' voor. Dat verband wil ik in de vertaling niet kwijt.
- 3 Liever, want concreter en passender bij de Jordaan dan '(Ik) doop (jullie)'.

Opmerkingen

1. Het Oecumenisch Leesrooster geeft twee mogelijkheden: de wijzen uit het oosten (Mat 2,1-12) of de doop van Jezus (Mat 3,13-17). We kozen voor het verhaal van Johannes de Doper die Jezus doopt. Velen, onder wie Breukelman (BT III/2), hebben erop gewezen dat dit verhaal (3,13-17) niet losgemaakt kan worden van het voorafgaande verhaal over Johannes de Doper. Vandaar mijn keuze voor 3,1-17. Door zich onder te laten dompelen is Jezus solidair met Jeruzalem, Judea en de omgeving rond de Jordaan die zich laten onderdompelen, onder belijdenis van hun zonden.
2. Mijn tweede opmerking betreft de plaats van 3,1-17 in de context. Wim Weren houdt 3,1-4,17 voor het tweede deel van de ouverture. Frans Breukelman (BT III/2) is echter van mening dat in 3,1 het begin van het *werk* van Jezus begint; in de ouverture (1,1-2,23) ging het over de *persoon*.
Ik ben van mening dat het eerste hoofddeel van het Matteüsevangelie in 4,17 begint: 'Vanaf toen begon (sic) Jezus te verkondigen: "Kom tot (ander) inzicht, want het koninkrijk der hemelen is nabijgekomen".' Hoe moet 3,1-4,16 dan geduid worden? Ik zou zeggen dat we hier met Jezus' installatie te doen hebben, vergelijkbaar met de installatie van de knecht in Jesaja 42. Maar je kunt ook zeggen dat hij hier als ambtsdrager wordt bevestigd. Om zijn werk te kunnen verrichten ontvangt hij de Geest.
3. De NBG51 brengt een scheiding aan tussen 3,1-12 en 3,13-17. Dat doet de NBV21 terecht niet. Maar de NBV21 mist de geleiding van de tekst: vv. 1-4 ('in die dagen'), vv. 5-12 ('toen'), vv. 13-15 ('alsdan') en vv. 16-17 ('toen').
Breukelman beschouwt 'Toen liet hij hem begaan' als het slot van 3,1-15. Matteüs 3,16-17 beschouwt hij als het midden van 3,1-4,11. In het werk dat Jezus op zich nam, is sprake van dubbele weerstand: eerst van Johannes met goede bedoelingen, en daarna van de duivel met kwade bedoelingen. In 3,1-15 toont Matteüs de lezer de weerstand van Johannes die Jezus met alle geweld trachtte te verhinderen zijn werk aan te vangen. In 4,1-11 toont hij ons de weerstand van de duivel die alles in het werk stelt om Jezus een andere weg te laten gaan dan de weg van de gerechtigheid. In contrast daarmee laat Matteüs de lezer dan horen wat terstond nadat gedoopt was, *ex ouranou*

geschiedde: de hemelen die zich openen en de Geest Gods die op hem neerdaalt, en een stem die zegt: Deze is mijn geliefde zoon, in wie ik welbehagen heb.

Uit mijn weergave kunnen jullie opmaken dat ik de zin 'Toen liet hij hem los' niet zie als het slot van 3,1-15, maar als het begin van de vierde perikoop. In de derde perikoop komt de weerstand naar voren, de vierde perikoop meldt de doorbraak van de weerstand, die ervoor zorgt dat Jezus geïnstalleerd kan worden als God geliefde zoon.

4. Breukelman bespreekt 3,1-4,11 in het kader van Jezus' woorden in het Matteüsevangelie. In 3,15 horen we zijn eerste woord. Het is het woord over de vervulling van alle gerechtigheid. Ik heb dat altijd een raadselachtige zin gevonden: 'Laat onmiddellijk los, want zo past het ons alle gerechtigheid te vervullen.' Daarom eindig ik ook met een vraag: wat wordt daarmee bedoeld: vervullen van alle gerechtigheid¹ ? Gaat het dan misschien om het vervullen van de wet (en de profeten)(zie Mat. 5:17) , en dan dus om iemand die in alles gehoor geeft aan het Woord?

Literatuur

Frans BREUKELMAN, *Bijbelse Theologie. Deel III/2. De theologie van de evangelist Matteüs*, Kampen 1996.

Wim WEREN, *Matteüs* (Belichting van het Bijbelboek), 's-Hertogenbosch/Brugge 1994.

Wim WEREN, 'De opbouw van Matteüs' evangelie: Een nieuw voorstel', *Tijdschrift voor Theologie* 47 (2007), 16-41.

3 januari 2023

Nico Riemersma

---

¹ Contrastwoord van gerechtigheid is 'wetteloosheid' (7,23; 13,41; 23,28; 24,12).